

Pestprotocol

OBS de Overhael,
Driehuizen

Inhoudsopgave

pag 3	Inleiding
pag 3	Voorwaarden en aanbevelingen
pag 4	Wat gebeurt er als er een pestmelding gesignaleerd wordt?
pag 4	Wat is pesten en wat is plagen
pag 6	Pestvormen
pag 7	Afspraken en regels
pag 8	Anti pest plan maken
pag 12	Literatuurlijst.

Inleiding

Op alle scholen moet er aandacht zijn voor het probleem pesten.

Pesten ligt gecompliceerd. In de volwassen maatschappij zie je vaak gedrag terug dat je als pestgedrag zou kunnen kwalificeren.

Pesten is een fenomeen dat echter kinderen, die niet voor zichzelf op durven komen, zwaar dupeert. Ook voor de pesters is het handhaven van dit gedrag niet zonder gevaar. Ze lopen de kans deze zeer negatieve vorm van gedrag normaal te gaan vinden.

De school heeft als taak een veilige leer- en leefomgeving te creëren, waar kinderen zich in alle rust kunnen ontplooiën en kunnen leren.

Pesten verhindert het ontstaan van die veilige leer- en leefwereld. Daarom moeten we dit samen tegengaan. Wij vinden het belangrijk dat kinderen leren respectvol met elkaar om te gaan.

Voorwaarden en aanbevelingen

Pesten op school is een ingewikkeld probleem. Toch is het eenvoudiger aan te pakken dan men misschien denkt. Daar zijn wel een aantal voorwaarden aan verbonden:

1. Pesten moet als een probleem gezien worden door alle partijen die zich met de school verbonden voelen: leerkrachten, ouders, omstanders, kinderen.
2. De school heeft als taak een veilige omgeving te bieden aan kinderen en volwassenen. In dat kader moet een pestprobleem voorkomen worden. Preventief kan dat doordat er met de leerlingen over dit onderwerp in algemene zin gepraat wordt. Dit is het meest effectief als hier gedurende het hele jaar aandacht aan besteed wordt. Verder kunnen er samen met de leerlingen regels opgesteld worden, waar iedereen zich aan houdt.
3. Als er toch gepest wordt, dienen de leerkrachten en omstanders dit te kunnen signaleren. De leerkrachten van de betrokken groepen worden altijd ingelicht. Ouders en/of kinderen melden het pestgedrag mondeling bij de leerkracht. Bij pestgedrag van horen zeggen (uit tweede hand), wordt altijd eerst hoor en wederhoor toegepast.
4. Na het signaleren wordt er duidelijk stelling genomen tegen het pesten. Het pestgedrag wordt in de gehele groep of in een klein groepje besproken. Tijdens een gesprek in de hele groep worden vooral de toekijkers opgeroepen de gepeste te helpen en de pester op zijn gedrag aan te spreken. Een gesprek in een klein groepje verloopt anders. Het gedrag wordt duidelijk afgekeurd. Het gewenste gedrag wordt besproken. Dit wordt de erop volgende weken dagelijks besproken vooraf en achteraf aan de schooldag.
5. Als het pesten ondanks gesprekken niet ophoudt of opnieuw de kop op steekt, moet de school over een lessenserie beschikken, die gebruikt kan worden bij de curatieve aanpak.

6. Er is op de school een vertrouwenspersoon aangesteld, die aangesproken kan worden door leerlingen, ouders en leerkrachten, als het probleem niet of ten dele wordt aangepakt. De vertrouwenspersoon probeert te bemiddelen. Als vertrouwenspersoon is op de OBS de Overhael Mevr. Ria Pronk benoemd. De vertrouwenspersoon wijst de ouder, leerling of leerkracht, indien nodig de juiste weg naar de juiste instantie. De vertrouwenspersoon kan ook verwijzen naar de door het bestuur (ISOB) aangestelde vertrouwenspersoon.
7. Het is mogelijk om via de vertrouwenspersoon met het bestuur van de school in verbinding te treden, als een probleem niet opgelost wordt, of als de genomen maatregelen niet helpen.

Wat gebeurt er als er pestgedrag gesignaleerd wordt?

Zodra er een vorm van pesten wordt gesignaleerd, door wie ook , wordt deze doorgegeven aan de leerkracht. Een melding kan gedaan worden door 1 ieder die het gezien heeft. Een melding uit tweede hand (van horen zeggen), wordt altijd eerst met betrokken partijen besproken, om hoor en wederhoor toe te passen.

Daarna wordt deze melding "gewogen". Als het gedrag een vorm van plagen is, wordt dit met de "geplaagde" besproken.

Is het gedrag een vorm van pesten dan wordt er actie ondernomen. Onder actie ondernemen verstaan wij de pester aanspreken, "het gedrag van de pester afkeuren, het gewenste gedrag bespreken, een stappenplan bespreken over hoe het gewenste gedrag aangeleerd wordt. (dit kan zowel individueel als in de groep gebeuren). Ook volgt een gesprek met de gepeste, al dan niet samen met de pester.

Daarnaast wordt er in het team melding van gemaakt, ook over de genomen maatregelen.

In het team wordt een " volgafpraak" afgesproken, zodat dit pestgeval na een afgesproken tijd weer aandacht krijgt.

Pesten en plagen

Wat is dat nu, pesten en wat is het verschil dan met plagen? Een paar definities:

Pesten op school is het systematisch, psychisch en /of fysiek mishandelen van een of meer klasgenoten, of van andere kinderen. die niet in staat zijn zichzelf te verdedigen.

Uit: "Kinderen en pesten", p. 9

Pesten is het gedrag dat omschreven kan worden als langdurig uitoefenen van geestelijk en/ of lichamelijk geweld, door één persoon of groep tegen meestal een eenling, die niet in staat is zichzelf te verdedigen.

Uit: de brochure "pesten- RIM Venray

Volgens “Olweus” is pesten of treiteren iemand herhaaldelijk en langdurig blootstellend aan negatieve handelingen van één of meer personen. Negatief gedrag is: iemand opzettelijk schade berokkenen of dit proberen te doen. Bij pesten is altijd sprake van een ongelijke machtsrelatie.

“Van der Meer” spreekt over vijandig gedrag. Zo beschouwt hij pesten als er een zondebok bij betrokken is. Als vijandig gedrag gericht is op een onschuldig en hulpeloos slachtoffer. Een van de oorzaken is dat de eigenlijke bron van frustratie niet aanwezig is of om een of andere reden niet aangevallen kan worden.

Dus vertaald: pesten is gedrag dat min of meer bewust gericht is op één of meer kinderen. Het heeft tot doel en tot gevolg dat degene die gepest wordt zich gekwetst, vernederd, afgewezen en /of buitengesloten voelt. Het slachtoffer is niet in staat zich adequaat te verdedigen. Verder beleeft alleen de pester lol aan de situatie. Deze situatie is ongelijkwaardig en blijft gehandhaafd tot er iets in de situatie veranderd. Noch de pester, noch het gepeste kind kan zonder hulp van buiten-af iets aan deze situatie veranderen

Bij plagen is een andere situatie van toepassing. Een paar definities:

“Er is dan sprake van incidenten en van een gelijke machtsverhouding, er is geen winnaar of verliezer, het slachtoffer is in staat zichzelf te verdedigen en loopt geen blijvende psychische en/ of fysieke schade op”

Uit: “kinderen en pesten”, p 9

Plagen is plezier voor twee: de bedoeling is er wederzijds lol aan te beleven, al is het alleen maar doordat wie een ander plaagt ook een geintje terug kan verwachten, en wie het doelwit is zo dadelijk terug kan slaan.

Pesten: “Onwijs!” HVO map blz 12

Echter soms kan een plagerijtje door een kind als pesten opgevat worden. Dus men moet controleren of de bedoeling begrepen is.

Pesten is gedrag, maar wat voor een gedrag dan?

Pesten is sociaal gedrag

Gedrag heeft invloed op anderen en wordt door anderen beïnvloed. Je moet dus werken aan ander sociaal gedrag. Bijv: door sociale vaardigheid trainingen te geven. Pesten voltrekt zich vaak buiten het waarnemen van ouders en leerkrachten, maar die ouders en leerkrachten maken wel deel uit van de situatie. Evenals kinderen, die toekijken, maar niets doen en meelopers, die de pester helpen.

Pesten is aangeleerd gedrag

Niemand wordt als pester, slachtoffer of als meeloper geboren. Je wordt wie je bent door wat je meemaakt, door wat je doet en door de reacties van anderen daarop. Kinderen zien gedrag en doordat zij de bedoelingen er achter niet kennen interpreteren zij. Kinderen vormen dan een eigen, niet gecontroleerd beeld, van wat

anderen doen. Er spelen natuurlijk wel persoonlijke eigenschappen als temperament, gevoeligheid mee. Een belonende reactie van anderen zal gedrag versterken en een bestraffende reactie verzwakt gedrag. Dat geldt natuurlijk ook bij pesten. Als de pester van de toeschouwers goedkeurende signalen krijgt, zal hij doorgaan met pesten.

Pesten is ongewenst gedrag

Dit gedrag brengt het zelfstandig denken en handelen en dus ook de ontwikkeling van kinderen in gevaar. Dit komt omdat de groepsstructuur onwrikbaar vast ligt. Er is een pikorde en kinderen kunnen daarin niet meer kiezen of veranderen. Dit geldt ook voor de pester, immers iedereen in de groep verwacht dit gedrag van hem of haar. Volwassenen voeden op en leiden hun kinderen in de wereld van mensen en helpen hen daarbij hun eigen levenskansen te creëren en te benutten. Daar zijn drie voorwaarden voor nodig: veiligheid, ruimte en structuur. In een pestsituatie ontbreekt de veiligheid, dat is de basis, dus komt er van leren niets terecht omdat zij hun kwaliteiten niet durven of kunnen ontplooien. Dat mag hun niet ongestraft aangedaan worden. Daarin moet verandering in komen.

Pesten is groepsgedrag

Pesten wordt bepaald door factoren in de groeps samenstelling. In een “onveilige groep” wordt eerder gepest

Wat is een groep eigenlijk?

Een groep is een aantal mensen die regelmatig en op een directe manier met elkaar omgaan. Er is een bewustzijn dat men een groep is. Verder wordt hun gedrag gereguleerd door normen die binnen de groep gelden. Ze hebben voorts elkaar nodig om bepaalde doelen te bereiken. (“pesten enzo”, blz 34) Die normen, spelregels kunnen verschillen van die van volwassenen. Niet je netjes gedragen kan scoren in een groep, maar daar en tegen juist brutaal doen wel. De groepsdruk zorgt ervoor dat dat gedrag blijft bestaan. En pas maar op als dit gedrag de norm wordt.

Is er positief leiderschap aanwezig dan zal er waarschijnlijk niet of weinig gepest worden. Maar in een groep, waar leiderschap ontbeert, zal het veel meer aan de orde zijn. verder zijn groepsdoelen en groepscohesie ook van belang.

Pesten is veranderbaar gedrag.

Gedrag wat je aangeleerd hebt, kun je ook weer afleren. Vaak is dit echter een moeizaam proces, maar als de factoren die dit gedrag bepalen bekend zijn, kan veranderen lukken. Maar bedenk goed dat je twee dingen tegelijkertijd moet aanpakken: individueel gedrag en groepskenmerken. Pesten stopt als je ervoor zorgt dat de toeschouwers in de groep positief stelling nemen tegen het pesten. Dan verkrijgt de pester geen steun meer en kun je de positieve elementen in de groep benutten tot een verandering.

Gedragsverandering is een kwestie van leren. Je kunt in de les kinderen leren dat pesten vervelende gevolgen heeft, ook voor de pester. En als je de pester kunt overtuigen dat hij of zij er bij wint als hij of zij van gedrag verandert, dan heb je grote kans dat dit ook gaat lukken. Maar altijd maken de personen die met pesten te maken hebben een afweging van de kosten en de baten. Je kunt alleen gedrag veranderen als je de pester het idee geeft er wat bij te winnen. Ook moet je het gewenste gedrag ondersteunen. En controleren of verandering blijvend is.

Een van de belangrijkste elementen in de strijd tegen pesten is de voorbeeldfunctie van de leerkrachten.

Pest vormen

negeren.
volkomen dood zwijgen.
iemand van alles de schuld geven.
manipuleren.
vriendjes afpakken.
psychisch, fysiek mishandelen.
spullen van iemand stuk maken.
een kring vormen, insluiten in de klas.
buiten school iemand opwachten, slaan en of schoppen.
iemand bedreigen.
opbellen.
thuis opwachten.
uitlachen in de klas.
de hele klas behalve een uitnodigen op je verjaardag.
uiterlijk, kleding afkraken.
iemand belachelijk maken.
nooit iets goed vinden van een individu
uitschelden.
briefjes maken.
kettingbrief.
zogenaamd aardig doen.
als slaaf behandelen.
chanteren.
huiswerk laten maken.
bijnaam gebruiken, niet de echte naam.
Internet, e-mailen.

Leerkrachten moeten dus zeer alert zijn op de manier waarop leerlingen met elkaar omgaan. Als leerkrachten zien, dat leerlingen op een onprettige manier met elkaar omgaan, dan moeten ze daar tegen optreden.

Afspraken en regels

Een effectieve methode om pesten te voorkomen, te stoppen of binnen de perken te houden is het maken van regels voor leerlingen door de leerkrachten of door leerlingen en leerkrachten samen van groep 5 t/m 8 heel belangrijk.

Leerkrachten kunnen de volgende regels voor groep 1 t/m 5 aan de leerlingen voorleggen en ze daarna geldig verklaren:

1. Doe niets bij een ander kind, wat je zelf ook niet wil.
2. Kom niet aan een ander, als de ander dat niet wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen andere namen of scheldnamen.

4. Als je kwaad bent ga je niet schoppen, slaan, krabben of iets dergelijks. Probeer het eerst uit te praten met elkaar. Lukt het niet dan ga je naar juf of meester.
5. Uitschelden, dingen afpakken, kinderen niet mee laten doen mag niet.
6. Als jij pesten ziet, of zelf slachtoffer er van bent dan mag je dat vertellen aan juf of meester. Over iets anders zomaar klikken mag niet.
7. Dit geldt niet alleen op school, maar ook thuis, op straat of ergens anders. Pesterijen die daar gebeuren hebben invloed op het gebeuren op school.

Vanaf groep 6 kunnen kinderen regels met elkaar afspreken.

We gedragen ons naar een ander toe op respectvolle wijze: :

1. dus beoordelen we niemand op uiterlijk.
2. dus mag iedereen meedoen.
3. dus zitten we niet aan spullen van een ander.
4. dus lachen we elkaar niet uit.
5. dus schelden we elkaar niet uit of geven we elkaar geen bijnamen.
6. dus roddelen niet over elkaar.
7. dus mishandelen we niemand. niet geestelijk of lichamelijk.
8. dus bemoeien we ons niet teveel met elkaar.
9. dus kiezen we geen partij bij een ruzie.
10. dus geven we de pester geen aandacht, zijn we niet bang voor hem of haar. We worden gesteund door juf of meester.
11. dus zeggen we wel eens: "houd op. Je bent niet leuk."
12. dus vertellen we het aan de juf of meester als we weten dat er iemand gepest wordt. Dat is geen klikken.
13. dus praten we een ruzie uit.
14. dus zijn we allemaal verantwoordelijk voor een goede sfeer in de klas.
15. dus luisteren we naar elkaar.
16. dus worden nieuwe kinderen in de klas goed opgevangen
17. dus gelden deze regels niet alleen op school, maar ook daar buiten.

Anti pest actieplan opstellen

Zoals hierboven beschreven, is het continu aandacht schenken aan sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en aan de sociale vaardigheden de basis om pestgedrag te voorkomen. Daarnaast is het hebben en hanteren van school- en klassenregels essentieel.

Toch kan het voorkomen dat dit niet voldoende blijkt te zijn. Indien eerder beschreven stappen niet afdoende zijn, kun je ertoe besluiten een anti-pestplan opstellen

Je kunt een plan in 5 stappen ontwikkelen.

1. Beschrijven van de situatie.
2. Activiteiten bedenken om het pestgedrag te veranderen.
3. De mogelijkheden en effecten daarvan inschatten, wegen, beoordelen

4. Keuzes maken.
5. De gekozen activiteiten in een samenhangend plan onderbrengen.
6. Het plan evalueren

Ad 1 Beschrijven van de situatie

- 1.1 Wat gebeurt er?
- 1.2 Wie zijn er bij betrokken?
- 1.3 Wie heeft welke rol? Pester, slachtoffer, meeloper, helper of zwijgende groep?
- 1.4 Waar gebeurt het?
- 1.5 Wanneer gebeurt het en hoelang is het al aan de gang?
- 1.6 Wat is jouw betrokkenheid?

Deze vragen kunnen natuurlijk ook in het team, met een andere leerkracht of in de ouderraad besproken worden.

Ad 2 Hoe kan je het gedrag van de leerlingen veranderen?

- door je manier van lesgeven.
- met de leerlingen een gesprek aangaan.
- leerlingen trainen in sociale vaardigheden.
- contact opnemen met ouders

2.1 Hoe kun je de groepsnormen beïnvloeden?

- met de (hele) klas in gesprek gaan.
- gesprekken met individuele leerlingen. (wie?)

2.2 Hoe kun je de groepsstructuur beïnvloeden?

- door leerlingen op een andere plek te zetten.
- door leerlingen speciale taken te geven in de groep.
- door andere werkvormen te gebruiken bijv. groepswerk.

2.3 Hoe kun je de ouders erbij betrekken?

- via gesprekken met individuele ouders.
- via de ouderraad.
- via een ouderavond

Ad 3 Welke effecten zou het kunnen hebben, wat vind je daarvan?

3.1 Welke effecten heeft het op de groep?

- op veranderingen in de verhouding tussen verschillende kinderen.
- op informeel leiderschap

- op samenstelling van de groep

3.2 Welke effecten heeft het op individuele kinderen?

- op degenen die pesten?
- op de zwijgende toeschouwers.
- op het gepeste kind?

3.3 Welke effecten heeft het op jou als leerkracht?

- op je positie in de groep?
- op je gevoel en je motivatie?
- op wat je doet, moet doen of meer zou moeten doen?

3.4 Welke effecten heeft het op de school als geheel?

- op de verhoudingen, samenwerking, overleg in het team?
- op de rol en het functioneren van de schoolleiding?
- op de vernieuwingsplannen, -wensen en -ruimte?

3.5 Welke effecten heeft het op de relatie met de ouders?

- met individuele ouders?
- ouders van de kinderen die er bij betrokken zijn?
- ouderraad?

Ad 4 Welke activiteiten kies je

Om een keuze te kunnen maken, moet je antwoord hebben op drie vragen:

1. Wat is wenselijk? Kijk naar je beschrijving van wat er gebeurt. stap 1
2. Wat is het meest effectief? Kijk naar je inschatting van de effecten en naar je beoordeling. stap 3
3. Wat is haalbaar? Dit is vooral afhankelijk van de kenmerken van de schoolorganisatie. Dat heeft betrekking op de sfeer op school (organisatieklimaat) als hoe de zaken op school geregeld zijn. (organisatiestructuur) zoals:
 - overleg structuur
 - niet-lesgebonden taken van de leerkrachten
 - ruimte voor speciale lessen in het lesprogramma.
 - vergaderruimte van de ouderraad
 - relatie met de vertrouwenspersoon, hulpverleningsinstellingen etc.

Kies na overweging en na advies een of meer van deze activiteiten die wenselijk, effectief en haalbaar zijn.

Ad 5 Hoe maak je er een samenhangend plan van?

Zo'n plan moet aan drie criteria voldoen:

1. Alle personen die een bijdrage leveren beschikken op elk moment over dezelfde kennis en een gezamenlijke visie.

2. Het plan moet uitvoerbaar zijn met de praktische en tijdelijke mogelijkheden van de school.
3. De op elkaar volgende (of gelijktijdige uitgevoerde) activiteiten moeten ook inhoudelijk op elkaar aansluiten.

Ad 6 Feedback

Nadat je de stappen 1 t/m 4 genomen hebt, bespreek je de bevindingen met je collega's en/ of ouders. Je krijgt dan feed-back op je bevindingen. En kunt de verdere stappen bespreken.

Bespreek dan ook :

- Wie doet wat?
- Wanneer?
- Hoe houden we elkaar op de hoogte?
- Hoe evalueren we elke activiteit?
- Wie coördineert de activiteiten?
- Welke rol spelen de leerlingen bij dit alles?
- Wie houdt de behaalde resultaten in de gaten?

Gebruikte literatuur

- Pesten: onderwijs
Uitgave van het Pedagogisch Studiecentrum
- Pesten enzo: over gedrag & gedragsverandering.
Uitgave van het Pedagogisch Studiecentrum
- Stop het pesten.
GGD Waterland, GGD Zaanstreek
- Pesten
Verslag van Ingrid van de Putte, Lieke Slegh, Sharon Stroet en Herman Stuurman.
- Pestmap
Uitgave van het Riagg Noordhage
- Bob van der Meer: Kinderen en pesten; wat volwassenen ervan moeten weten en eraan kunnen doen”, Kosmos Z&K, Utrecht, 1993
- Bob van der Meer: "Pesten op school- leersuggesties voor leerkrachten", Van Gorcum, 1997
- Dan Olweus: Treiteren op school
College Uitgevers, Amersfoort 1992